

עלון האגודה

עובדיה בן שלום ד"ר
יו"ר ועד הפועלים
מיסד האגודה

האגודה לטיפוח חברה ותרבות, מורשת יהודי תימן מיסודו של עובדיה בן-שלום

גיליון מס' 28

www.teman.org.il | hatemanim@gmail.com | 09-8331325 | 580013522 ממותה מס' 580013522

חברים המבקשים לקבל את העלון בדואר על מנת להפיץ את העלון במקום מגוריהם יכולים לפנות אלינו בטלפון או בדוא"ל

דבר יו"ר האגודה

ד"ר יגאל בן שלום

תורה לעם ישראל והמצוות והחוקים שניתנו לנו מהווים מסד של ערכים ואורחות חיים.

יהודי תימן שמרו לאורך ההיסטוריה של החיים בגלות הארוכה על אורחות חיים, מצוות, ערכים, חינוך, יצירה, משפחה בצד געגועים מתמשכים ובלתי כלים לשיבה לארץ ישראל.

הנה אנחנו בארץ. 70 שנה למדינת ישראל וכמעט מספר זהה של שנים לעליה ההמונית של יהודי תימן לארץ לאחר העליות הקבוצתיות והמשפחתיות בשנים שלפני קום המדינה.

האגודה לטיפוח חברה ותרבות, תיעוד ומחקר נשאת זה שנות דור את דגל השילוב בצד השימור, הרחבת ההשכלה כללית בצד המשך החינוך המסורתי, הנחלת ערכינו ומורשתנו לכלל העם בצד הכלה הבנה ולמידה של מורשת אחינו שהגיעו מגלויות אחרות ובניהם ובנותיהם כמו גם בנינו ובנותינו נולדו בארץ.

ברוח זאת האגודה מקרבת רחוקים ומאמצת קרובים. פנים רבות לה לפעילות האגודה. אמנה את האירועים המצביעים על עושר

עלון זה של האגודה מגיע אלינו בין החגים ובעיקר ביו שני חגים מרכזיים. חג הפסח וחג השבועות.

לשני חגים אלה משמעות חקלאית וחיבור לאדמה חג הפסח קציר השעורים וחג השבועות - קציר החטים. בספר מלכים א פרק ח פסוק ח אנו קוראים: "השעורים והתבן לסוסים ולרכש". בספר שמות פרק ל"ד פסוק כ"ב אנו קוראים "וחג שבועות תעשה לך בכורי קציר חטים". אמנם חג הפסח הוא חג החירות המסמל יציאה משעבוד מצרים, אולם במהלך ההיסטוריה הפכו ימי ספירת העומר לימי אבל בצל מאורעות היסטוריים טרגיים לעמנו. לאחר הקמת המדינה והתחדשות עמנו בארץ ישראל נוספו ימי שמחה בין שני חגים אלה. יום העצמאות ויום ירושלים בצד התעצמות ימי האבל בשני ימי זיכרון: יום הזיכרון לשואה ולגבורה ויום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי איבה.

המשמעות הרוחנית של המאורעות והחגים שהזכרתי באה לידי ביטוי בחג מתן תורה. מתן

לכלל ישראל את דמותו ויצירתו.

הוצאת מהדורה מדעית של כל שירי שבזי, כולל שירים חדשים שטרם פורסמו, עם תרגום מלא לעברית. מופעים מ"דור לדור" ברחבי הארץ המשלבים זמרים ותיקים עם הדור החדש, בניהם הצעירים.

תקצר היריעה מהכיל את הפעילויות כולן. הנכם מוזמנים לבקר במרכז האגודה בנתניה, באתר האינטרנט של האגודה ובעמודי הפייסבוק ולהעשיר ידיעותיכם בנושאי המורשת.

גיוון שילוב וקירוב הדור הצעיר. חלוקת מלגות ולסטודנטים בד בבד עם תיעוד זקנינו. יום העצמאות ברוב עם ביער חדרה וימי עיון ותרבות בחג השבועות בבאר שבע. הרצאות מעשירות ומופע תרבות בים המלח והוצאת ספרים המעשירים את מדף הספרים של בני העדה כמו גם של כלל ישראל. כנס בינלאומי למחקרים חדשים שכותרתו 400 שנה להולדת ר' שלם שבזי במרכז לחקר יהודי תימן ע"ש עובדיה בן שלום בירושלים ב 2-3 לחודש ספטמבר 2018 כ"ב - כ"ג אלול תשע"ח. סיוע להפקת סרט תיעודי על ר' שלם שבזי המציג

האגודה לטיפוח חברה ותרבות, תיעוד ומחקר (ע"ר)

פּוֹתַחִים אֶת הַקִּיץ

במלון דייד המפואר בים המלח

האגודה מזמינה את הציבור והחברים לימי תרבות ועיון בים המלח
בימים ראשון עד רביעי י"א-י"ד בתמוז תשע"ח 24-27.6.2018

עלות 2,600 ₪ לזוג, הסעה 70 ₪ לאדם

לשמה גזאכפון

לפרטים: יפה 09-8331325, 054-3516699

וכן אצל הפועלים: ציון אהרון 052-5550120, ארי דרום נגר 053-2775008, שמואל לוי 050-6704448

נעמי עיניה 052-5301993, שלמה עוזרי 050-5957372, שאל לוי 050-7672906, משה חורז 050-8515617

מנחם רחש 052-3378152, צביה סוכבי 052-5848334, צביה ציון 054-4554751, שלמה מקבילי 050-5262298

נוח גרייז 050-7701199, צדוק גמליאל 050-6680933, צפורה חביב 057-3772263, מיכל מוסנד 052-6396651

מכון בן-צבי
לחקר קהילות
ישראל שבמזרח

משרד התרבות
והספורט
מנהל התרבות

האגודה לטיפוח
חברה ותרבות
מיסודו של שדריה בן סלום

המידות שבמסכת אבות

בשבתות האחרונות קהילות רבות בישראל קוראים את מסכת אבות. מסכת אבות היא מסכת שיש בה מסרים ודרכי חינוך כדי להוליך את האדם בצורה ישרה ובריאה. וכבר כתב על כך הרמב"ם בהקדמה לשמונה פרקים: "וכבר אמרו, עליהם השלום: "האי מאן דבעי למהוי חסידא - **לקיים מילי דאבות**". ואין אצלנו מעלה למעלה מן החסידות אלא הנבואה, והיא המביאה אליה, כמו שאמרו: "חסידות מביאה לידי רוח הקודש".

הנה התבאר מדבריהם, **ההמעשה במוסרי זאת המסכתא מביא אל הנבואה**, מפני שהיא כוללת חלק גדול ממעלות המידות. במאמר זה ארצה להביא נקודות והקדמה על עניינה של מסכת אבות.

• מקומה של מסכת אבות במשנה

רבי יהודה הנשיא סידר את מסכת אבות בסדר נזיקין. לפניו מובאות מסכתות הקשורות לענייני המשפט והדיינים: סנהדרין, מכות, שבועות, עדויות, עבודה זרה. מה הקשר בין מסכת אבות לדיינים? תשובה לשאלה זו אנו מוצאים בהקדמה של רבנו הרמב"ם למשנה: "**... שהוא רוצה לזכור במסכת זו מוסר כל חכם מן החכמים ע"ה, כדי שנלמד מהם המידות הטובות**, ואין אדם צריך לזה הדבר כמו הדיינים, שעמי הארץ כשלא יהיו בעלי מוסר, אין ההיזק לכל ההמון, אלא לבעליו בלבד". אם כן לדיינים או לבעלי משרה יש השפעה גדולה על הציבור ולכן עליהם להזהר ביותר. על כן באה מסכת אבות בסדר נזיקין.

• מדוע נקרא שמה מסכת אבות?

הרב עובדיה יוסף בפירושו ענף עץ אבות על

מסכת אבות הביא טעם, וז"ל: "**הואיל וכולה מוסרים ותוכחות לאדם כאב המייסר את בנו ומוליכו בדרך ישרה**". בנוסף, הרב פנחס קהתי בהקדמה למסכת אבות הביא טעם אחר וסברתו שהדברים המובאים במסכת זו הם אבות ועיקרים לכל חכמה ומצווה ומורי דרך לכל מעלה ומידה.

• למה נוהגים ללמוד את מסכת אבות בשבתות שאחרי פסח?

ניתן לומר שהטעם שנוהגים לקרות מסכת אבות בשבתות שבין פסח לעצרת... לפי שבעצרת, הוא חג השבועות, ניתנה לנו התורה, ונאמר "ראשית חכמה יראת ה'". אם כן קוראים במסכת אבות על מנת לדעת לרדוף אחר כל מידה טובה, ויהי לבו מוכן לקבלת התורה בלב שלם ולהתנהג בה כדת וכשורה. סיבה נוספת, בזמן הזה, זה הזמן של הקיץ, הזמן של התאוות. אנשים מתחילים לצאת לטבע, לטייל - "לראות עולם", ולפעמים אולי קצת "יותר מדי" עולם... ולכן תיקנו לנו ללמוד מסכת זו, שהיא מלאה תוכחות ומוסרים להגביר יצר הטוב על יצר הרע. עוד סיבה אנו נמצאים בזמן של ספירת העומר שבו מתו תלמידיו של ר' עקיבא - נהרגו במגיפה בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה, וכדי לתקן חטא זה - שהוא בין אדם לחברו, אנו לומדים מסכת אבות שהיא כולה מוסר ובין אדם לחברו.

נאחל לכל הקוראים חודש של לימוד מעשיר ומחכים במקביל לעבודה על המידות!

חודש טוב!

אוצר הפתגמים

מרדכי יצהרי

• שיבה יסליני / ולא עזב יבפיני:
מוטב זקן ישמחני, מאשר רווק יעציבני..

• שיבה ומקדאר / ולא צבי וחקנאר:
זקן עם כבוד, עדיף על צעיר משפיל.

פירוש: המונח "חקנאר" פירושה בתימן הפניית אצבע מזלזלת מול פני הזולת

• קולו למן קד תזוג / קד עמרה זלג / קד באע

ביתה וחג / ואמסא פי אלדרג:

אמרו למי שהתחתן, שחייב כבר החליקו, מכר ביתו ועלה לרגל, ונשאר ללון במדרגה.

פירוש: המשל מבוסס על שיר היתולי מתוך השירה העממית.

הציבור מוזמן להרצאתו של ד"ר יהודה עמיד בננושא
"שירת הגברים בתימן"

ההרצאה תתקיים ביום רביעי

ט' בסיון ה'תשע"ח

(23/5/2018)

בשעה 10:00

בספרייה העירונית

בראש העין

רח' זכריה משה 11

פנינים מהמוזיאון

ד"ר כרמלה אבדר

לבה, שמסה, תכלול, לאזם ענק

מקום:

תימן.

תיאור הפריט:

ענקים אלה פרוסים על בטנת אריג פרחוני, למנוע אובדן תליונים הענק, להבטיח פריסה של הענק והצנעת הצוואר, וכן תחושה נעימה במגע עם העור. בחירת אריג הבטנה מבטא גם את טעמה האישי של העונדת. אולי גם בכדי לעקוף את האיסור ללבוש אריג פרחוני, שכן בצנעא, אפיין מוסלמיות, והיה אסורה על היהודיות. יוקרתו של הענק נמדדה באיכות הכסף והעבודה וכן בגודלו. ענקים אלה צנועים יחסית, שכן תליוני האורך יצרו רק שתי שורות אופקיות..

צילום: יאיר חובב

כתבי היד מתימן

ד"ר יהודה עמיר

בסידור זה יש תפילת י"ח בלשון הערבית, שרד ממנה מ"אתה חונן" עד "שים שלום".

ניכר בו שהוא סידור שאמי. בסעודות השבת יש בו הזמירות שחיבר האר"י ז"ל "אזמר בשבחין", "אסדר לסעודתא צפרא דשבתא", "בני היכלא דכסיפין". ניכרים בו חילופי חולם וצירי, למשל בברכת המזון הוא גורס ומנקד "הוא הוטיב לנו, הוא יוטיב לנו".

במדור השירים שבסוף התכלאל כלולים בעיקר שירים ספרדיים, בולט מאד חלקו של ר' יהודה הלוי הן בפיוטי הסליחות והן בשירי החול.

כמו כן יש בו עשרה שירים (ואולי אחד עשר) של סעדיה בן אברהם בשירי, ואפשר שהתכלאל הזה הוא מהעתקת ר' יחיאל בשירי, שהיה אחיו הצעיר של ר' סעדיה מחבר השירים, והחליט לכלול בו משירי אחיו (והשוה עם התכלאל שתיארו י טובי בגליון ס"ד של "אפיקים" מחדוש אייר תשל"ז, עמ' 16, 18). אולם לדעת שגיב מחפוד ודר' אדם בן-נון המעתיק אינו ר' יחיאל בשירי.

בתכלאל זה אין כלום משיריהם של בני משתא-שבזי ולא מפיוטיהם. מאידך יש בו פיוט אחד לר' זכריה אלצאהרי "אליך אלי אשמיע קולי". במדור המרנות בולט חלקם של פייטיני תימן, כגון סעיד בן מרחב, משה בן כתיר, סעדיה בן עואץ ועוד.

ותופעה מעניינת, שלמיטב ידיעתי לא מצאנו בשום כת"י: בנוסח פרשיות "שמע" שבטופס המזוזה האות "ח" של "אחרים" "השתחוויתם" "וחרה" היא פעורת גג, כנראה כדי להפיג את חומרן. אנו יודעים שהספרדים נוהגים לקרוא פסוקים אלה בלחישא, ואילו כאן אנו מוצאים דרך אחרת לעמעם את חומר המלים הנ"ל.

כתבי היד מתימן הם תעודות הזהות של יהודי תימן ועליהם תפארתם. רבים מהם חומשים למיניהם, וביניהם ספרי תאג' (כתר תורה) מפוארים, סידורי תפילה מתקופות שונות, מדרשים, הלכות שחיטה, קובצי שירה (דיואנים) ועוד. הם מספרים את סיפורה של יהדות תימן ומעידים על מסורתיה, מנהגיה, תורתיה ומקורות חייה. באחדים מהם מסורות מדרשיות ולשוניות שאינן במקורות שמיחוץ לתימן. מפאת חשיבותם הם נפוצו בכל קצות תבל, וכמעט שאין לך ספרייה מכובדת שאין בה כתבים מתימן.

להלן אביא לדוגמה תיאור כללי של תכלאל עתיק (סידור תפילה) בן 369 שנה. התכלאל מצוי באוסף של ר' שגיב מחפוד, בעל "נוסח תימן" שהוא חובב נלהב של כתבי תימן ורוכש בהתמדה כל מה שבהישג ידו. התכלאל נמסר לי לעיון ולתיעוד, והוא אחד מעשרות כתבי יד שקבלתי ממנו לעיון ולתיעוד.

לפי הקולופון תכלאל זה נעתק בואדי עאשר על יד ביר אלסד, בשנת אתתק"ס לשטרות, דהיינו בשנת ה'ת"ט ליצירה (1649 למנינים), דהיינו כששבזי היה כבן 30 שנה. התכלאל הזה הוא כאמור היום (תשע"ה) בן 369 שנה.

להלן נציין כמה מהגרסאות והעניינים שיש בו: בתפלת "ישתבח" הגרסה היא ה' העולמים, בצירי, לעומת סידורים אחרים הגורסים ה', בפתח (ולא ניכנס לדיונים הארוכים הקשורים במלה זו). בהגדה של פסח יש בו "תרומה הבדילנו". כמו כן יש בו פירוש בערבית להגדה (פרסמו הרב י' קאפת, אגדתא דפסחא, ירושלים תשי"ט) ושני פיוטים שנהגו בימי קדם ונעלמו בימינו: "אשר גלה חכמה ליעקב" לשביעי שלפסח, ו"אשר נגלה למשה" לשמיני עצרת.

הרב חננאל סרי

לא יתנבא יהא זה נס (מו"נ בלב), אולם בלעם בוודאי אינו נראה כמי שעשוי להיות אי פעם נביא.

הרושם הראשוני העולה מפסוקי התורה הוא שאכן בלעם היה נביא, אולם בחינה זהירה יותר מגלה שרושם זה איננו אמיתי בהכרח. התרשמותנו הראשונית בנויה על דברי בלעם המתפאר בהיותו "שומע אמרי אל", "יודע דעת עליון" (במדבר כד, טז), וכדומה. אולם מול דבריו אלו עומד התואר שניתן לו בספר יהושע כקוסם (יג,כב). כך גם בחינת תיאורי דבר ה' המגיע אליו דומים לתיאורים המופיעים אצל אבימלך ולבן (ראה מו"נ ב,מא, שהניסוח: "ויבא אל... לילה..." אינו נבואה אלא הערה מאת ה' לאותו אדם דרך חלומו, ויכול הוא להיות גם רשע), ולא את תיאורי התנבאותם של האבות או שאר נביאי ישראל (ובנוגע לראיית מלאך ראה במו"נ ב,מב בסוף הפרק).

בדברי חז"ל מצאנו לכאורה שנבואת בלעם היתה באמת חריג שבא למנוע פתחון פה של אומות העולם על יחסו של הקב"ה אליהם (ספרי, דברים לד,י), אולם האם אכן כל חכמי ישראל קבלו את התפארותו של בלעם כאמת לאמיתה? כמו כן יתכן שכל כוונתם היתה לומר שהיתה לו יכולת ביטוי מילולית יוצאת דופן (כך עולה גם מכתובת שנמצאה בעמק הירדן בשנת תשכ"ז, בתל דיר-עלא) והמילה "נביא" מתיחסת רק ליכולת זו ולא מעבר לה (ראה מו"נ ב, סוף לב, וכך גם בפרק מה בדברו על המעלה השניה במעלות

שאלה זו עולה בדרך כלל בקרב לומדי משנתו של הרמב"ם, שכן בכל כתביו טרח להדגיש את גודל ההישג שיש למי שזכה לקבל נבואה. מדובר במעמד נשגב כל כך שעל מנת להשיגו צריך האדם קודם כל להיות בעל כישורים מולדים, הן בתחום השכלי והן בתחום הפעלת הדמיון. לכישורים אלו יש להוסיף אימון ותרגול שמביאים את כשרונותיו לכדי תיפקוד יעיל, ולבסוף נדרשת עבודה מדוקדקת לאיזונם של מידות הנפש על מנת שלא יטרד האדם בעיני העולם הגשמי ויוכל להפנות את כל עוצמת הגותו כלפי הנושא הנשגב ביותר – השגת הקב"ה.

מול כל אלו עולה דמותו של בלעם הרשע כפי שהיא מתוארת בתורה, וכפי שהאירו אותה חז"ל בניתוחם החד לאירועים המתרחשים בפרשת בלק. בלעם מתואר כאדם שמוכן לגרום רעה לעם שלא עשה לו כל רע, אדם שהממון והכבוד מהווים גורם רב משקל בניהול חייו (במדבר כב,יח; כד, יא-יג), ואפילו כבוד המשפחה ויחסי האישות אינם נחשבים בעיניו ליותר מאשר עוד גורם היכול לקדם אותו לקראת מטרתו האישיות (שם לא, טז-יז). היתכן שאדם כזה יצליח לפנות את עצמו מכל יצריו השפלים ששולטים בו כדי לקבל את דבר ה'? במשנת הרמב"ם אין נביא זוכה לנבואה בצורה ניסית, אלא עליו לעמול בהתמדה עד שיהא ראוי לה ואז אם

הנבואה, שהיא עדיין רק דרגה לקראת הנבואה ומי שהגיע לה אינו נביא, הרמב"ם מתארה כמצב שבו מרגיש האדם כאילו כוח חיצוני מדובבו לומר דברי חכמה או עצות בתחומי הרוח. ואז הוא מוסיף ואומר: "ודע כי גם בלעם מן הסוג הזה היה בזמן כשרותו..."²⁰.

בספרו ההלכתי, משנה תורה, מזכיר הרמב"ם את "פרשת בלעם" (הל' מלכים ומלחמותיהם יא,א), ובהמשך הוא כתב "ושם ניבא בשני המשיחים...", אולם כפי שציין שם מו"ר הרב קאפח זצ"ל, אין דבריו שם מחייבים לומר שהכיר בבלעם כנביא, אלא מסתבר יותר שהכוונה לנבואת משה שתיארה את מעשה בלעם.

במורה הנבוכים ניתן למצוא התיחסויות הרומזות לסוגיה זו בכמה מקומות. יש מפרשים שהבינו מדברי הרמב"ם (בלב הערה 29) שכל דיבור האתון היה רק במראה הנבואה (בניגוד לדעה שנשמעה בימי הגאונים שהקב"ה עשה נס והאתון אכן דיברה וראתה מלאך). כך נראים הדברים גם מדברי הרמב"ם בפרק מב לפיהם ראיית מלאך הינה דרך המחשה של הנבואה, והיא באה לתאר בדרך סימלית-ציורית אירועים מופשטים שמתרחשים (לדוגמה, מידות רעות כחנופה וגאווה יכולות להופיע במראה הנבואה בדמותן של שתי

נשים). לכן איזכור של מלאך בפסוקים מגלה לנו בדרך כלל שאותו אירוע אינו מתואר כפי שאירע בפועל אלא כפי שניתן לדבר עליו בשפה סימלית. מכאן נוכל להבין שדברי האתון בדרך היו רק במראה הנבואה, ומעולם לא קיבלה אתון את היכולת האנושית לדבר. ראית האתון את מלאך ה' (=עושה שליחותו של ה') משמעה שקלטה בדמיונה את הסכנה המרחפת עליהם (ראה מו"נ ב,ו הערה 55), ולכן ניתן גם לומר שתנועות אתון בלעם הוכתבו ע"י מלאך (שם, הערה 20). הנראה לפי דרך זו הוא שכונתו הרעה של בלעם הביאה לידי כך שבדרכו אל בלק עמד שלוש פעמים בפני סכנות מוות. סכנות אלו לא היו גלויים לו אבל אתונו היא שהבחינה בהם בחושיה החייתיים, שפעמים רבות מחודדים יותר משלנו. בלעם שלא הרגיש במתרחש כעס שוב ושוב על אתונו שלמעשה הצילה אותו במעשיה, ורק כאשר הקב"ה אפשר לו להבחין במתרחש באמת הוא התחרט על שהכה אותה והרהר שוב בהחלטתו ללכת אל בלק. הכרעתו בסופו של דבר היתה להמשיך אבל עם הגבלה שקיבל על עצמו, שדבריו יקבלו את אישורו של הקב"ה (כנראה בדרך הנחש, ראה במדבר כד,א).

במורה הנבוכים ניתן למצוא התיחסויות הרומזות לסוגיה זו בכמה מקומות. יש מפרשים שהבינו מדברי הרמב"ם (בלב הערה 29) שכל דיבור האתון היה רק במראה הנבואה (בניגוד לדעה שנשמעה בימי הגאונים שהקב"ה עשה נס והאתון אכן דיברה וראתה מלאך). כך נראים הדברים גם מדברי הרמב"ם בפרק מב לפיהם ראיית מלאך הינה דרך המחשה של הנבואה, והיא באה לתאר בדרך סימלית-ציורית אירועים מופשטים שמתרחשים (לדוגמה, מידות רעות כחנופה וגאווה יכולות להופיע במראה הנבואה בדמותן של שתי

במורה הנבוכים ניתן למצוא התיחסויות הרומזות לסוגיה זו בכמה מקומות. יש מפרשים שהבינו מדברי הרמב"ם (בלב הערה 29) שכל דיבור האתון היה רק במראה הנבואה (בניגוד לדעה שנשמעה בימי הגאונים שהקב"ה עשה נס והאתון אכן דיברה וראתה מלאך). כך נראים הדברים גם מדברי הרמב"ם בפרק מב לפיהם ראיית מלאך הינה דרך המחשה של הנבואה, והיא באה לתאר בדרך סימלית-ציורית אירועים מופשטים שמתרחשים (לדוגמה, מידות רעות כחנופה וגאווה יכולות להופיע במראה הנבואה בדמותן של שתי

במורה הנבוכים ניתן למצוא התיחסויות הרומזות לסוגיה זו בכמה מקומות. יש מפרשים שהבינו מדברי הרמב"ם (בלב הערה 29) שכל דיבור האתון היה רק במראה הנבואה (בניגוד לדעה שנשמעה בימי הגאונים שהקב"ה עשה נס והאתון אכן דיברה וראתה מלאך). כך נראים הדברים גם מדברי הרמב"ם בפרק מב לפיהם ראיית מלאך הינה דרך המחשה של הנבואה, והיא באה לתאר בדרך סימלית-ציורית אירועים מופשטים שמתרחשים (לדוגמה, מידות רעות כחנופה וגאווה יכולות להופיע במראה הנבואה בדמותן של שתי

משפחת האגודה משתתפת בצערו העמוק של ידידנו משה חריר על מות אמו ז"ל

ירושלים של זהב – על "גנבותיה הספרותיות" של נעמי שמר

משה אוסי

שיבת ציון. ואולי התכוונה נעמי לחבר בין "כינור דוד" וספר תהלים לבין פיוטו של ר' יהודה הלוי עם שירת ציון המתחדשת בעת שיבת ישראל לארצו – "שירת הכינור" כראי לשרשרת הדורות.

ג. "אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם... הפסוק המפורסם מתהלים קל"ז, המתאר את בני ישראל שגלו לבבל ואת אשר אירע להם "על נהרות בבל". הגולים סרבו לבקשת הבבלים לשיר משירי ציון על אדמת נכר (האגדה מספרת שהלויים קטעו את אצבעותיהם כדי שלא ייאלצו לנגן), והם נשבעים שלא לשכוח את ים; הם מקבלים על עצמם קללה, שאם אשכחך יינטל הכוח מידי הימנית, ולשוני תדבק לחכי – אהיה אילם. פסוק זה, כידוע, נאמר ע"י החתן לפני שהוא שובר את הכוס כזכר לחורבן המקדש. נעמי מעצימה את המלים "אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם", באשר היא אינה משלימה את הפסוק המקורי, והיא מסיטה אותו לזוהר של ירושלים "אֶשֶׁר קָלָה זָהָב".

ד. "כִּי שָׁמַךְ צוּרְבֵי אֶת הַשְּׂפָמִים כְּנִשְׂקֵיךְ" – משפט זה שאול מישעיהו (פר"ו) המספר על חזון שנתגלה אליו, ובו הוא מתקדש להתמנות לנביא. הנביא רואה את הקב"ה יושב עם מועצת שריו, כשהשרפים, כינוי למלאכים, שרים את תהילתו. וכדי להכין את ישעיהו למעמד ההתקדשות הוא עובר טקס טהרה מטומאתו ע"י שרף הלוקח גחלי אש מעל המזבח (כעין מעשה הכהן הגדול ביה"כ), ומעביר על שפתיו הטמאות. גחלי האש נוגעות על שפתיו, אך אינן שורפות אלא צורבות אותן קלות כדי לטהרו. נעמי ארגה את

"ירושלים של זהב", שירה המפורסם של המשוררת והמלחינה נעמי שמר, קנה את עולמו בשעה אחת בפסטיבל הזמר לסיום חגיגות יום העצמאות תשכ"ז – 1967. הוא הפך להמנונם הטבעי של משחררי העיר העתיקה, והוא הפזמון העברי המוכר ביותר בעולם. גדולתה של המשוררת הייתה בכך שידעה לדלות ממכמני המקרא, התלמוד והמדרשים, השירה והסיפורת העברית לאורך הדורות ביטויים, אזכורים, פסוקים ורימוזים וארגה אותם לכדי השיר/הפיוט הנפלא הזה.

על חלק מ"הגניבות הספרותיות" אלה נעמוד כאן:
א. "ירושלים של זהב" – ביטוי זה שאול מסיפור אהבתם של ר' עקיבא ורחל; בימי עוניים היו יושנים במתבן, ובבוקר היה ר' עקיבא מלקט את התבן משערותיה של אשתו ואומר לה: "לו היה לי הייתי קונה לך ירושלים של זהב". זה היה תכשיט או אולי כתר מזהב בדמות חומת ים, שהחתן היה מעניק לכלתו בליל חופתם, שהרי חתן וכלה בליל חופתם דומים למלך ולמלכה. נעמי הוסיפה את הצירוף "ירושלים של אור" כסמל לכיסופי גאולה שמימיים, כפי שהיא אף מסיימת באור: "אלפי שמשות זורחות".

ב. "לְכָל שִׁירֶיךָ אֲנִי כְנֹר" – ביטוי זה הוא פרי קולמוסו של ר' יהודה הלוי בפיוט המפורסם "ציון הלא תשאלי". בסיום הבית הראשון הוא כותב: "לְבָכּוֹת עֲנֹתְךָ אֲנִי מְנִים, וְעַתָּה אֶחְלֵם שִׁיבֵת שְׁבוּתְךָ" – אֲנִי כְנֹר לְשִׁירֶיךָ" – בהיותו משבט לוי חלם ריה"ל להיות כינור בתזמורת של ביהמ"ק בעת

"תקע בשופר גדול לחרותנו". כידוע שני הבתים האחרונים נוספו לאחר הניצחון במלחמת ששת הימים כאנטיטזה (הנגדה) למה שכתבה לפני המלחמה: "חֲזַנְנוּ אֶל... לְשׁוֹן וְלִפְנֵי, שׁוֹפֵר קוֹרָא בְּהַר-הַבַּיִת... נְשׁוּב נִרְד אֶל יַם הַמֶּלַח בְּדֶרֶךְ יְרִיחוֹ...! לבטח בעת כתיבת מלים אלו הדהדו באזניה קול תקיעות השופר של הרב האלוף שלמה גורן ברחבת הכותל רגעים מועטים לאחר כיבושו.

שלושת אלפי שנות חורבן וקינה ("אֵיכָה יָבֹשׁוּ...") לצד בנייה וקדושה, געגועים ואהבה עם כאב וצריבה, ריחוק, ניתוק וגלות עם כמיהה להתמזגות, שיבה וגאולה – כל אלה ואחרים נארגו בידיה האמונות של נעמי שמר כדי לתת לנו את "שירת ירושלים החדשה" של עם ישראל, כשהיא מנגנת את 'שירי המעלות' בכינויו של דוד; כואבת, נצרבת ונטהרת מגחלי האש; מעטרת בתנים את 'ירושלים של זהב' של האהובים ר' עקיבא ורחל; חולמת את געגועי ר' יהודה הלוי לא"; ואוחזת ברעמות האריות, הצנחנים כדי להחזיר את אריאל לחיק 'גור אריה יהודה'.

Mosheossi@gmail.com 09-8335016

טקס ההתקדשות הזה לכדי משפט אלמותי, ובו היא מטהרת כביכול את ישראל כדי להיות ראוי להתקדש עם הכלה ים-נשיקה זו שנותן החתן לים-הכלה היא 'נשיקה שמימית' המסמלת אהבה, טהרה והתקדשות, אך גם געגוע, כאב וצריבה, כי עברו אלפי שנות גלות עד שהאהבים נפגשו כדי לקיים את השבועה "אם אשכחך ירושלים".

ה. **"וְלֶךְ לְקֶשֶׁר כְּתָרִים"** – הביטוי שאול מאגדה על מתן תורה ובה מסופר על משה רבנו, שבשעה שעלה למרום מצאו להקב"ה יושב וקושר כתרים לאותיות (קישוט חלק מהאותיות בספרי התורה והמזוזה, על ידי תנים מיוחדים), וזאת כדי שיבוא ר' עקיבא לאחר דורות וידרוש על כל תג ותג תילים של הלכות. המדרש מדגיש שקשירת התנים לאותיות מציינת את אחדותה של התורה שבכתב עם התורה שבע"פ והעלאתה לכלל שלמות בספירה השמימית, אך במישור הארצי ר' עקיבא ואחריו אלפי חכמים יכולים לדרוש ולפענח אותה מחדש בכל דור ודור, והיא תיראה להם חדשה כבזמן נתינתה בהר סיני. ואולי ביקשה נעמי להעלות את ים לדרגת התורה – מחד גיסא הווייתה שמימית ומקודשת, מעין "ירושלים של מעלה", אך מאידך גיסא, עם ישראל יכול לקשור לה תילים של כתרים המתאימים לאותה עת ולאותו זמן, דהיינו, "ירושלים של מטה" – תושביה בני חורין לפענח את צפונותיה מחדש בכל דור, אך בתנאי שאינם פוגעים ב'מסד' שלה.

ו. **"שׁוֹפֵר קוֹרָא בְּהַר הַבַּיִת"** – השופר ביהדות משמש כדי להקהיל את העם, להתריע ולהזעיק למלחמה; הוא מזכר במעמד הר סיני ונשמע בימים הנוראים, והנביאים הפכו אותו לסמל בעת "קִיבוּץ נַחְדֵי יִשְׂרָאֵל", כפי שנאמר בתפילה:

הרמב"ם ויהדות תימן

דוד חוברי

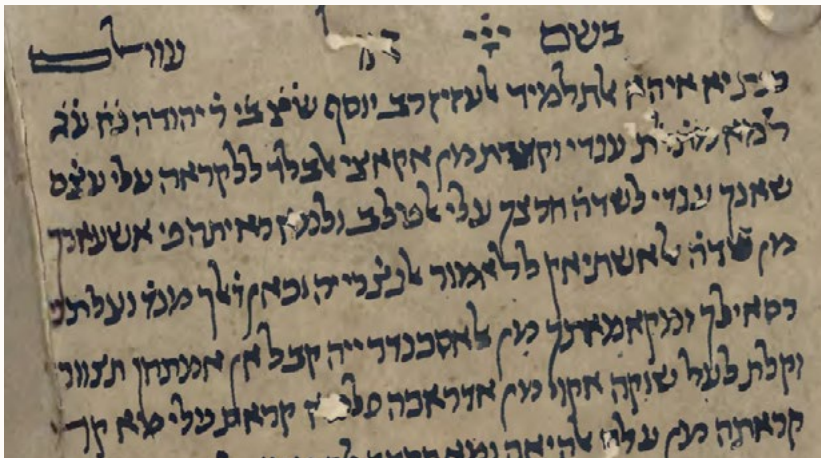
הרמב"ם. הם כתבו לו שהם נרדפים והרבה מהם נאלצו להמיר את דתם. על רקע זה קם יהודי מומר שהסית לשקד את יהודי תימן הנבוכים. עפ"י דעה אחרת, היה זה משיח שקר מתחזה, שכביכול

בשנת 1173 כובש צאלח א-דין את מצרים ובמסגרת כיבושיו הוא מגיע לתימן וכך שולטים האיובים בראשותו עד שנת 1250.

בימי הרמב"ם הפכה יהדות מצרים לסמכות הבלעדית לגבי יהודי תימן

לרמב"ם קשר ישיר עם צאלח א-דין והממלכה האיובית היות והמרכז השלטוני שלהם היה במצרים, אליה הגיע הרמב"ם כרופא מפורסם, כפילוסוף והוגה דעות בעל שם. עד מהרה הפך הרמב"ם בזכות גאונותו, מקצועיותו וידענותו המופלאות לרופא האישי של השליט הכל יכול באזור זה - צאלח א-דין. עוד בטרם הגיע הרמב"ם למצרים, הכירו יהודי תימן בגאוני מצרים והיו קשרים הדוקים ביניהם. אולם, בימי הרמב"ם הפכה יהדות מצרים לסמכות הבלעדית לגבי יהודי תימן. בתקופה זו המושל האיובי בתימן (עבד אלנבי בן מהדי) ניסה לכופף את האסלאם על יהודי תימן ובצר להם פנו יהודי תימן לעזרת

ניסה להחזירם בתשובה. כך או כך, ר' יעקב בן נתנאל בירב אלפיזימי, נגיד יהודי תימן דאז, שולח אגרת בהולה לרמב"ם במצרים. באגרת זו הוא שואל על פשר ייסוריה של קהילת תימן, שהייתה נתונה תחת גזרות שמד ופרעות קשות ובתוך כל זאת מופיע משיח השקר שמסית ומדיח את העם. ר' יעקב שואל את הרמב"ם כיצד עליהם לנהוג בתוך הכאוס שנקלעו אליו. הרמב"ם כותב

כתב יד תימני של המורה נבוכים, כנראה מהמאה ה-13 או 14

(מקור: ויקיפדיה)

הרמב"ם ניצל את קשריו ומעמדו הרם בחצר המלוכה האיובית כדי לעזור לאחיו שבתימן ולשפר את מצבם.

הרמב"ן, שחי דור אחרי הרמב"ם, מעיד כי הוא שמע ממגידי אמת שיהודי תימן מעריצים את הרמב"ם ומזכירים את שמו בנוסח הקדיש מידי

הרמב"ם ניצל את קשריו ומעמדו הרם בחצר המלוכה האיובית כדי לעזור לאחיו שבתימן ולשפר את מצבם.

יום ביומו: "בחיכון ובוימויכון ובחיי דרבנא משה בן מימון", שהאיר עיניהם בתורה ובטל מעליהם גזרות קשות וכובד מיסים. אגרת תימן מתארת גם את חיי הרוח בתימן בחיי הרמב"ם. הוא משבחם כבעלי צדקה וכלומדי תורה, ההולכים בדרך חכמי התלמוד, מקיימי מצוות ומדקדקים על קלה כבחמורה. גם אחרי מותו, המשיך הרמב"ם להיות נערץ ע"י יהודי תימן וכתביו ופסקיו היו נר לרגליהם עד היום הזה.

כתב יד ימיני של ספר המצוות לרמב"ם

להם את תשובתו הידועה בשם "אגרת תימן" ובה הוא מעודד את יהודיה לנוכח הצרות הפוקדות אותם. באגרת זו הרמב"ם מסביר כיצד יש להבחין בין משיח אמת למשיח שקר מתחזה. הוא אף מקדיש מקום נרחב לדיון מקיף בטענותיו של אותו משיח שקר מומר, המסית ומדיח, סותר את טענותיו ומוכיח את עליונותה של דת ישראל.

אגרת תימן הצילה את יהודי תימן מן השמד וחזקה את אמונתם בדת ישראל ובין היתר גרמה גם למפנה בתולדותיהם ובחיי הרוח בתימן. עד מהרה נתקבלו חיבורי הרמב"ם בכל גלילות תימן והיה ביקוש גדול לספריו ולחיבוריו ההלכתיים והפילוסופיים, כולל ספרי הרפואה שלו. מעתיקי ספרים וסופרים נשלחו מתימן למצרים להעתיק את כתביו. עד להופעתו של הרמב"ם נהגו יהודי תימן בהלכותיהם היום-יומיות עפ"י התלמוד הבבלי ופסקי הרי"ף, אולם משהגיעו כתבי הרמב"ם לתימן- נהגו יהודי תימן לפי הרמב"ם ובמיוחד משהגיע מפעלו ההלכתי "היד החזקה", נתקבל זה בכל תפוצות תימן כספר הפסקים

אגרת תימן הצילה את יהודי תימן מן השמד וחזקה את אמונתם בדת ישראל

היחיד. במקרים לא מעטים, הכרעותיו של הרמב"ם דחו אף מנהגים עתיקים שלא הלמו את פסקיו. ר' עובדיה מברטנורא מעיד במאה ה-15 כי יהודי תימן, מגדולים ועד קטנים, בקיאים בכתבי הרמב"ם. כינויו של הרמב"ם בפי בני תימן היה: "רבנו" או "הנשר הגדול".

אהובה בן שלום

מאחלים לילד שלנו שיקבל בחיים.

למה מעבדה? מכיון שהראיה של ההורים היא ראייה עתידית מחד שזה גם רעיון המעבדה כי אנחנו רואים את ה"מוצר" בסוף. מאידך, מעטים ההורים שילדים ילד ראשון ואומרים לעצמם: בואו נראה איזה דברים אנחנו רוצים לשים בסל שלו ואילו נרצה להוציא. **אין לנו תוכנית רחוקת טווח.** כשאנחנו כהורים מדברים על "מאחלים לילדים" אנחנו חייבים להתרכז בכל מצב בשאלה **מהי טובת הילד ולא מהי טובת ההורה.**

דוגמא לדילמה בין הורים: אמא אומרת שהילדה שלה בכתה א' מכינה שיעורים על המיטה ובא אומר שהילדה צריכה להכין שיעורים על השולחן.

השאלה היא לא מי צודק? אלא מה נכון לילד. עד כמה זה בסדר ומה הילד יבין אם בבית הוא יכין שיעורים על המיטה ובבית הספר על השולחן.

לכל משפחה יש השפעה על עיצוב התודעה, התפיסה והאישיות. העיצוב שלנו כבני אדם מעוצב במערך המשפחתי. אם האווירה המשפחתית מוכנה לקבל שינוי, זה יעבור בדרך כלשהי לילדים.

זיכרו: לאופן שבו אנחנו נתמודד בתוך משבר או אירוע לא רצוי, יש משקל מאוד משמעותי ממה שלקחנו מהמשפחה הגרעינית שלנו.

מגישה: אהובה בן שלום

מאמנת אישית ומנחת קבוצות על פי שיטת אדלר

להזמנת הרצאות: 050-2399543

ahuvabns@gmail.com

בפינה זו אנו מדברים על מעגל חיי המשפחה כאשר השיח הוא לא רק על הצלחות אלא גם על הקשיים. אנו עוסקים בכל שלב ושלב בחיי המשפחה החל מהקמת משפחה, הולדת הבן הראשון, גידול הילדים, התרוקנות הקן והזקנה.

בגיליון הקודם התחלנו לעסוק במעגל המרכזי והחשוב – מעגל המשפחה שבו אנו מרגישים את תחושת השייכות. הדגשנו בין היתר כי בכל משפחה יהיו חוקים וגבולות שמגדירים אותה והם יהיו שונים ממשפחה למשפחה.

על פי תורתו של אלפרד אדלר משפחה היא קבוצה של אנשים שמתפקדת ביחד. יש בה מערכת רגשות חזקה. יש קשר ישיר בין היחיד לבין הכלל ובין הכלל לבין היחיד. למשפחה יש דפוסים וחוקים משלה, ערכים, נורמות והטבעת חותם. לכל משפחה יש קוד ייחודי משפחתי המאופיין רק לה והיא שואפת לשמור ולשמר את עצמה.

על פי הגדרה זו, משפחה תהיה מודעת לקוד היחודי שהיא פיתחה רק אם מגיע מישהו מבחוץ ומעלה את העניין למודעות. לדוגמא: אם במשפחה מסוימת מדברים במשפטים קטועים, כל מי שייכנס מבחוץ לא יבין אותם.

מהם תפקידי המשפחה?

1. **הקניית בטחון:** הגנה על הדיירים פיזית ונפשית.
2. **עצמאות:** הכנה לעצמאות פינמיה והחוצה.
3. **הקניית ערכים:** כאן נראה קונפליקטים בעיקר בין שני בני זוג שמביאים ערכים שונים.
4. **אהבה, חום ואכפתיות.**

המשפחה היא מעין מעבדה של כל מה שאנו

מהלל העדני – המשכיל שבחבורה: המתעד של קהילת יהודי עדן¹

פרופ' יוסף יובל טובי

והן בתחומי הרוח והיצירה הספרותית, שאת השכלתו ומומחיותו בכל התחומים הללו רכש בעצמו כאודידקט ולא במוסדות השכלה מסודרים. זאת מאחר שקהילת עדן – באופן מתמיה כלשהו – לא השכילה עד סוף דרכה בגלותה בשנת 1967 להקים מתוכה אנשי רוח שהשכלתם מודרנית, ואף לא אנשי תעשייה מודרנית, למרות שחיתה תקופה ארוכה למדי בחסות השלטון הבריטי, מאז כבשו הבריטים את עדן וסביבתה בשנת 1839. אמנם עשתה קהילת יהודי עדן חיל מבחינה כלכלית, ואין צורך להכביר מלים על משפחת משה (מיסא' מבטא של יהודי עדן, והידועה יותר בשם משפחת 'בנין' על שם הדמות הבולטת ביותר בקרבה מבחינה כלכלית וקהילתית) ועל עושרה האדיר; אך עושר זה נבע ברובו מפעילות מסחרית, שראשיתה באספקה לשלטון הבריטי ולגייסותיו.

מהלל העדני הקדים למעשה את בני קהילתו בדור אחד או שניים, ועל אף פעילותו המבורכת והמגוונת בתחומי החיים השונים, לא היווה מעולם חלק אורגני מהנהגת קהילתו, אלא פעל כאיש עצמאי שאינו נתון למרות ההנהגה, אך השפעתו על חיי הקהילה רבה. במישור החברתי פעל בעיקר בשני תחומים – חינוך מודרני, דיבור עברי והחדרת הרעיון הציוני לתודעת בני קהילתו ולחיי היום יום שלהם, תחומים שהנהגה הרשמית

מהלל העדני, בשמו המקורי – שלום מהלא בן יעקב, נולד בעיר הנמל עדן בשנת תרמ"ד (1883), עלה ארצה בשנת תר"ץ (1930), התיישב בתל אביב ונפטר בה בשנת תשי"א (1950). מהלל העדני היה דמות ייחודית וחריגה לחלוטין בנוף הכללי של קהילתו, ולמעשה עמד כל חייו בריחוק מסוים מבני קהילתו, דבר שהקנה לו את היכולת להביט עליה

מהלל העדני. צילום מתוך האנציקלופדיה לחלוצי היישוב ובנין, מאת דוד תדהר

ממרומי אישיותו במבט פנורמי, המאפשר לאבחן באופן ביקורתי-ניטרלי את תכונותיה והווייתיה של קהילתו בלא משוא פנים הנובע מאהבה המקלקלת את השורה. אך קודם שנבוא לדון בנושא הרצאתנו, כלומר מפעל התייעוד המקיף והנרחב של מהלל העדני, יש להדגיש היטב כי לא הסתגר בארבע אמות של פעילות ספרותית-תרבותית, לפי שהיה איש אשכולות שפעל הן בחיי והחברה הכלכלה

המשך בעמוד 15

¹ הרצאה שנישאה ביום עיון באוניברסיטת בראילן מטעם מרכז דהאן בד' חשוון תשע"ח (24.10.2017).

גולי חוברי-קאפח לשנה הבאה בירושלים

המשאית העמוסה מגיעה אל היעד
וגאולי מביטה סביב ברעד.

כביש סואן, רעש והמלה...

"לחיות כאן אינני יכולה!"

היא עצובה, ממאנת להכנס,

מקנה שאולי יתרחש איזה נס...

רגליה ממאנות ללכת, כמעט לא נעות

ורק בעיניה כבר נקוות דמעות...

"אין לי שום אהבה

לזו הסביבה...

ולמה הבית כה צפוף?

לא אוהבת אותו!... אוף!"

ר' יחיא, אביה, אליה נגש,

בחידור רחב, כלו נרגש.

– "אכן צר המקום, אך הלב רחב!

להודות לאל על חסדו – אני חב.

יהי רצון שבמעלת עולי הרגל נזפה להיות

כשבאו לבית המקדש להקריב קרבן ולהשתחוות.

היו עומדים צפופים ומשתחיים רוחים...¹

לא היו מלינים! רק חוגגים ועמחים..."

– "ובכל זאת, אבא, יכלת לפחות למצא סביבה

פחות רועשת, הרבה יותר טובה...

ובית... קצת יותר גדול...

חשבתי שאתה בן יכול..."

– בתי, יקרתי,

אינך יורדת לסוף דעתי!

אמרתי לך כבר,

שבית זה – אינו העקר,

הוא רק זמני, ארעי,

להגיע ליעד – הוא רק אמצעי..."

– "נו, די! יש לך בשבילי עוד הפתעה?

אני לא מבינה! כבר לא רגועה!"

– "אנלה לך, בתי, תיד מיחד:

כבר רכשתי לי ולאמך עוד בית אחד!"

– "עוד בית נוסף כאן בירושלים?

למה בכלל צריכים שנים?"

– "לא! קניתי בית של קבע. 'בית החיים', הוא

ה'טרקלין'..."

כי בייטנו כאן הוא רק ה'פרוזדור'² ולכן עליו לא

נלין..."

– "אני לא מאמינה!

עד היכן נושאת אותך האמונה?

קניתי לך ולאמא חלקת קבר בירושלים?

אני לא מאמינה למשמע האזנים!"

מכרזה בחשש ובתדהמה,

2 על פי משנה, אבות ד, כא.

1 על פי משנה, אבות ה, ד.

לא התלהבה מהם, בלשון המעטה. לא בכדי מנע בנין הזקן – ראש משפחת משה – ממהלל העדני לשאת את בת אחיו יהודה, שאמה היתה בת למשפחת הורוויץ מאנגליה, ולא נעתר לכך אלא לאחר זמן.

אף במישור הכלכלי הצטיין מהלל העדני בפעילותו החלוצית הסוטה בתכלית מן הדגם המאפיין את העיסוקים הכלכליים של יהודי עדן, כלומר המסחר לרמותיו השונות – למן המסחר הזעיר ועד המסחר הבינלאומי החובק זרועות עולם של משפחת משה. כחלוץ שאין אחריו מחנה פיתח תעשייה זעירה כשהוא מתבונן במכונות המיובאות מאירופה וקיים את הכלל 'כזה ראה וקדש' ומקים ראינוע, ובעיקר – בית חרושת לסיגריות, בית חרושת לקרח ומפעל סריגה. כל אלו נשתלבו כאחד באישיותו ובפעילותו: על פי הנמסר (לא מצאתי לכך ביסוס במקורות שבידי) ביקר בארץ ישראל כבר בשנים 1895 ו-1903. כפי שסיפר בנו עמנואל ז"ל בריאיון שערכתי אתו בשנת 1996, כשהגיעו ילדיו של מהלל העדני לגיל חינוך בשנת 1923, שלח לארץ ישראל את בני משפחתו – אשתו ושבעת ילדיהם, ושני הגדולים שבהם חבשו את ספסל הלימודים ב'גימנסיה הרצליה' שבתל אביב, ואילו הוא עצמו נאלץ להישאר בעדן לעסוק במפעלי התעשייה הזעירה שלו. לאחר שלוש שנים חזרה המשפחה כולה לעדן בשל הקושי לנהל חיי משפחה בלא האב, אך בשנת 1928 שבו ועלו כל בני המשפחה לארץ ישראל, למעט האב שעלה ארצה בשנת 1930, לאחר שחיסל את עסקיו בעדן.

דואגת כיצד תשמר סוד זה לעצמה. אולם אביה, ר' יחיא, מחיך ומתלוצץ: "מבית הקבע שלי – נשקף נוף מרהיב, נוצץ! ירושלים – הרים סביב לה,³ וכלם מבית הקבע שלי נבטים!...

ודרכים רבות יוצאות משם... נהיה בין הראשונים בתחית המתים!..."

– "די! אבא, אותי זה לא מצחיק!

דבור זה – עלי רק מעיק..."

– "אז בואי, בתי, ונצא לראות ביפיה של עיר,

הרי חדשים אנו כאן, יש עוד הרבה להכיר!..."

יוצאים השנים

לטל בירושלים,

לאן שישאו אותם הרגלים.

ר' יחיא עוצר בכל פנה,

רוצה את העיר בבנינה

ואומר: "ברוך מצבי גבול אלמנה"⁴.

גאלי עיפה וכבר גוררת רגלים,

אבל ר' יחיא ממשיך ללא לאות ונושא למרומ

ידיים:

"ברוך הוא וברוך שמו! ברוך בונה ירושלים!"⁵

3 תהלים קכה, ב.

4 ברכת הרואה בתי ישראל ביישובן, בבלי, ברכות, דף נח ע"ב.

5 על פי טופס החתימה בברכת בניין ירושלים שבת פילת שמונה-עשרה.

הסיפור מתוך הספר "החוט של סבא" שכולל סיפורי מופת מחייו של ר' יחיא בר' חיים קאפח זצ"ל. הספר שזור באיורים צבעוניים מאירי עיניים. כתוב בחריזה ומנוקד על ידי ד"ר אורי מלמד. לרכישה: דוד 050-5911022

האגודה לטיפוח חברה ותרבות, תיעוד ומחקר (ע"ר)

ערב תרבות

יום שלישי ח' בסיון תשע"ח 22.5.18 בשעה 16:00

בחיכל התרבות ע"ש אריק איינשטיין, פולג - עיר ימים, רח' בני ברמן 6 נתניה

חלוקת מלגות לסטודנטים

"השקת הספר: הבריחה לשומקום"

ספר מרתק על העליה האחרונה מתימן בהשתתפות הסופרת עמלה עינת מחברת הספר

אילנה עינב @flatiron.com

תכנית אומנותית:

אורי ואור שבח

כרטיסים בעלות 25 ש"ח ניתן להשיג אצל: יפה 09-8331325, 054-3516699

זן אגיל הסטילום: פיו אריק 052-5550120
איתי זמס נגר 053-2175008, שמעון לי 050-6704448
נעמי עטרי 052-5301993, עמלה עוזרי 050-5857572
שאול לזי 050-7872806, נטשה חרירי 050-1515617
מזל רוזש 052-3378186, צביה סוכי 052-9448334
צביה ציפי 054-4554751, עמלה מקבליל 050-5262298
טומר גרדי 050-7701196, דר. דן גתלא 050-6880933
אפרה הרבי 057-3772283, מכל מאסד 052-6396651

המשרד לשוויון חברתי

המשרד לשוויון חברתי

המשרד לשוויון חברתי

מכון גן עני

משרד התרבות והספורט

התנועה לטיפוח חברה ותרבות

פעילות האגודה

העלון מודפס בסיוע מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל שבמזרח

- ימי עיון ותרבות
- הוצאת ספרים
- מלגות לסטודנטים

- הוצאת כתב העת המדעי - תימא
- הוצאת כתב העת - תהודה
- המרכז לחקר יהדות תימן ותרבותה
- ע"ש עובדיה בן-שלום במכון בן-צבי
- חוגי שירה וסעמי המוקרא

- מחיאון יהדות תימן בנתניה
- המכון לכתבי יד ע"ש יחיא רבי
- ספריית עיון ומחקר
- ארכיון המוסיקה והצליל בניהול איתמר פתס
- פעילות בקרב העולים החדשים מתימן